

інформаційного суспільства (Матеріали круглого столу). – 20 березня 2013 р., м. Київ. – С. 133 – 136.

Фурашев В. М. «Щодо практичного забезпечення безпеки у сучасному інформаційному просторі» // Информационные технологии и безопасность. Проблемы научного обеспечения кибербезопасности в современном мире (Материалы международной конференции ИТБ-2011. – С. 10 – 13.

Інформаційна культура. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_культура.

-----***-----

*Г. П. Климова,
професор*

ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ ЯК НАЙВАЖЛИВІША УМОВА ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Інформаційне суспільство з'явилося в другій половині минулого століття, що було пов'язано з переходом від економіки, характерною рисою якої була бурхлива НТР, до нового інноваційного типу розвитку. Це суспільство знань, інтелекту, творчості [1, с.12-13; 2, с.40-43]. Його трансформація багато в чому залежить від рівня правосвідомості громадян, подолання правового нігілізму.

У сучасній філософсько-правовій літературі під правосвідомістю розуміють сферу суспільної свідомості, що відображає правову дійсність у формі правових знань і оціночного ставлення до права і практики його реалізації, соціально-правових установок і ціннісних орієнтацій, які регулюють поведінку людей в сфері права [3, с.38]. За своїм змістом правосвідомість може розрізнятися своєю цілеспрямованістю, тобто бути позитивною чи негативною (деформованою) щодо характеру

відображення правової діяльності і ставлення їх носіїв до права, законності, правосуддя тощо. Позитивна правосвідомість припускає в цілому позитивну оцінку правової діяльності.

Деформована правосвідомість характеризується наявністю таких ідей, поглядів, уявлень, почуттів, настроїв, переживань, емоцій, котрі перекручено, неадекватно відображають правову дійсність і виражають негативне ставлення до права, юридичної діяльності тощо.

Деформована правосвідомість знаходить своє втілення в правовому нігілізмі, якій представляє собою деструктивний соціальний феномен, сутність якого – негативне ставлення до права, зневіра в його можливості вирішувати нагальні проблеми так, як того вимагає соціальна справедливість. Він характеризується: по-перше, юридичною некомпетентністю (відсутність правових знань); по-друге, негативною оцінкою права (відкидання його соціальної цінності як найбільш ефективного способу регулювання суспільних стосунків); по-третє, розповсюдженістю навиків та стереотипів неправомірної поведінки.

Правовий нігілізм виникає як наслідок недосконалості права, його інструментарію, дисгармонії соціальних преференцій, державної реалізації права, існуючого правопорядку в суспільстві [4, с.67]. До цього ж треба додати й такі причини появи правового нігілізму як: незнання права, негативні правові настанови, правова пасивність та протиправна мотивація особистості.

Можна виділити найбільш характерні особливості сучасного правового нігілізму. Він, по-перше, має підкреслено демонстративний, вольовий, агресивний і неконтрольований характер; по-друге, є глобальним, масовим, широко розповсюдженим не тільки серед громадян, але й в офіційних державних структурах, законодавчих, виконавчих та правоохоронних органах влади; по-третє, має різноманітні форми прояву – від кримінальних до легальних (легітимних), від парламентсько-

конституційних до мітінгово-охлократичних, від «поверхневих» до побутових; по-четверте, має особливу ступінь руйнування, опозиційну або популістську спрямованість, регіонально-національне забарвлення; у п'ятих, зливається з політичним, моральним, духовним й економічним нігілізмом, що утворює разом єдиний деструктивний процес.

Правовий нігілізм має різноманітні форми свого прояву, серед яких слід назвати правовий інфантилізм, котрий проявляється в проблемності, нерозвиненості і несформованості правових поглядів, настанов, знань, уявлень, а також правовий негативізм (радикалізм), тобто усвідомлене ігнорування вимог закону, що проявляється в скептичному ставленні до права, навіть до повної невіри в її спроможності.

Подолання правового нігілізму – процес тривалий і складний, який передбачає зміни об'єктивних факторів життя суспільства і спрямований на створення оновленого соціально-правового середовища [. У системі засобів подолання правового нігілізму пріоритетне значення мають різноманітні форми правового інформування громадян, серед яких можна виділити такі: правове інформування засобами масової комунікації; правове інформування шляхом впливу юридичної практики; правове інформування через консультації юристів; правове інформування шляхом безпосереднього читання громадянами законів і юридичної літератури; правове інформування шляхом неофіційного міжособистісного спілкування на правові теми та ін. [5, с. 200-201].

Одним з головних інформаційних каналів подолання правового нігілізму українських громадян як умови трансформації інформаційного суспільства є правове інформування засобами масової комунікації. Перевагами засобів масової інформації перед іншими каналами правового інформування є оперативність подання інформації, широкий охопит населення, щоденність впливу і доступність правової інформації, яка подається ними для громадян.

Доступність правової інформації, що подається засобами масової інформації, пояснюється, по-перше, тим, що на противагу від офіційного видання закону, що містить лише сам його текст, ЗМІ в більшості випадків супроводжують переказ правової норми роз'ясненнями того, як її тлумачити і застосовувати на практиці. По-друге, ця інформація сама знаходить свого адресата без звернення будь-куди.

У цьому зв'язку роль преси, радіо, телебачення, Інтернет у формуванні правосвідомості українських громадян важко переоцінити. Саме ЗМІ повинні систематично інформувати громадян про події суспільно-правового життя України та за її межами; про правові аспекти діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування; про здійснення прав і свобод громадян, профілактику правопорушень, особливо серед молоді і підлітків, боротьбу з кримінальними злочинами, корупцією, організованою злочинністю.

Але ЗМІ часто-густо чинять деструктивний вплив на формування правової свідомості українських громадян. Так, в ЗМІ інколи активно обговорюються невдалі законопроекти, які ще не пройшли доробку і не отримали згоди у законодавця, тим самим формується уява про низьку якість діяльності законодавців. Має місце також негативний аспект звернення до випусків новин і аналітичним передачам, що заключається у вибірковості подання правової інформації: «скандальні», непопулярні закони, як правило, отримують в ЗМІ найбільшу огласку.

Крім того, часто художні фільми і кримінальні хроніки пропагують стандарти правової поведінки, які несумісні із правовими ціннісними орієнтаціями нашого суспільства, що не сприяє подальшому правового нігілізму як умови трансформації інформаційного суспільства .

Відсутність злагоджених правових механізмів впливу на інформацію, що представлена в комп'ютерних мережах, дозволяє розміщувати тут матеріали з елементами насилля, рецепти виробництва наркотичних і

вибухових речовин тощо. У низці країн спостерігається поява сайтів, що належать організованим кримінальним угрупованням й терористичним організаціям, через які ведеться не тільки обмін інформацією, але й пропаганда форм негативної, девіантної поведінки.

У сітвовій мережі можна віднайти прояв відомих механізмів соціальної детермінації злочинності: шляхом певного соціального формування особистості; шляхом надання їй вказівок протиправного або суперечливого характеру; шляхом примушення особистості увійти в таку ситуацію, що вимагає і полегшує вибір саме злочинного варіанту поведінки

Отже існує нагальна потреба посилення захисту українських громадян, передусім, дітей і молоді, від негативного впливу засобів масової інформації на процес формування їх правосвідомості. Для її реалізації було б доцільним забезпечити створення циклу постійних правових радіо- та телепередач, і надалі запроваджувати сторінки, рубрики на правову тему в друкованих виданнях. Конструктивним було б започаткування систематичних правоосвітніх телепрограм, показу документальних, кіно-, відеофільмів, у тому числі щодо деструктивних наслідків злочинів та інших правопорушень.

В умовах трансформації інформаційного суспільства визріла необхідність нейтралізації негативного інформаційного впливу комп'ютерних мереж на формування правосвідомості українських громадян. Необхідно з'ясувати жорсткі критерії, за якими можливо розміщувати в мережах певні види інформації. Треба опрацювати механізми обмеження доступу до окремих сайтів (сторінок) для різних вікових категорій аудиторії Інтернет. Потребує також законодавчо закріпити відповідальність власників сайтів за зміст інформаційних матеріалів, що вони розміщують. Необхідно, щоб протиправні процеси, що

відбуваються в глобальних комп'ютерних мережах, набули адекватної протидії з боку правоохоронних органів.

Література

1. Клімова Г.П. Освіта як феномен цивілізації: автореферат дис.. д-ра філос..наук.–Х.: Б.В., 1997. - 39 с.
2. Климова Г.П. Образование в контексте цивилизационного развития: монографія. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2007. – 248 с.
3. Клімова Г.П. Правосвідомість: до теорії питання // Актуальні проблеми інноваційного розвитку. – 2012. — № 2. - с. 35- 41;
4. Сафонов В.Г. Понятие правового нигилизма // Государство и право. – 2004. - № 12. – С. 65 – 72;
5. Клімова Г.П. Правове інформування українських громадян засобами масової інформації // Вісник НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія. Філософія права. Політологія. Соціологія. – 2013. – N1 (15). – с. 198-206.

-----***-----

*Н. М. Внукова,
д.е.н., професор*

ЗНАЧЕННЯ ЗНАТЬ ЯК ДЕСКРИПТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Інноваційною складовою нової редакції Закону України «Про вищу освіту» [4] є запровадження компетентнісного підходу в освіті, що стосується змін щодо формування економіки знань, розвитку трансфера технологій, підвищення ролі освіти пропорційно можливості вирішення життєвих проблем.

Реалізація компетентнісного підходу відбувається через уведення основних положень Національної рамки кваліфікацій (НРК) (Постанова